

Otec je černá komedie o těžké nemoci starého muže

vydáno: 10.6.2023, Milan Líčka, i-divadlo.cz

Poslední premiérou sezóny v Divadle Petra Bezruče je hra francouzského dramatika Floriana Zellerera OTEC sledující vývoj těžké nemoci starého muže. Tento jev pojímá s mírnou nadsázkou jako černou, později smutnou komedii, v níž ztráta paměti a poznávacích schopností ústřední postavy neúprosně postupuje a její osobnost se rozpadá. Inscenace se strhujícím projevem Norberta Lichého v titulní roli měla premiéru v režii Jana Holce dne 26. května.

Hraje se na úsporně řešené hnědě zbarvené scéně Pavly Kamanové s proměňujícím se pozadím, na níž vpředu z obou boků stojí stoličky, v pozadí jsou dvě křesla se stolkem a vedle lednička, vlevo vzadu jsou dveře. Vysoko nahoře visí lustr sestavený z koulí, nasvětlování jeviště je prováděno také skrze části stropu. V průběhu děje je nakrátko do popředí vysunut z podlahy skládací stůl. Kostýmy naznačují dobře postavenou rodinu. Dění sestává ze tří až desetiminutových scének přerušovaných zatměním, mezi nimiž plyne přesně neodhadnutelná doba. Děj podbarvuje tlumená hudba Nikose Egonidise.

Florian Zeller (1979), snad nejzajímavější dramatik naší doby, napsal z dosud dvanácti dramát svou nejúspěšnější hru Otec roku 2012, po úspěchu ve Francii se hraje po celém světě. Nakonec ji sám převedl do filmu Father roku 2020, a to s fenomenálním Anthony Hopkinsem, který byl za roli odměněn Oscarem, Cenou Britské akademie a Evropskou cenou. Uvedení v DPB je v pořadí čtvrté, přitom překlad Michala Zahálky citlivě pracuje se slovem a přesně vystihuje mluvu desorientované postavy. Dodejme, že na rozdíl od obvyklého pohledu na nemocného Alzheimerem jako na zátěž pro rodinu a ošetřovatele je hra soustředěna na vzhled do myšlení a chování muže trpícího postupnou ztrátou paměti a poznávání.

Této smutné černé komedii vévodí vynikající výkon Norberta Lichého jako postiženého otce jménem André, který kdysi býval inženýrem, přitom se domnívá, že byl tanečníkem. Elegantní muž v hnědém obleku se nejprve chová sebejistě, své chybné úsudky pomíjí a naopak přechází do útoku, vymýšlí si, je uštěpačný a hrubý. Domnívá se, že je stále doma, ale už dříve byl přestěhován k dceři, a přitom si představuje, že je v bytě navštíven cizím mužem a ženou, což diváka mate. S rostoucím mentálním postižením se pohybuje již jen v pyžamu, je umístěn do ústavu, chátrá a duševně se dostává do dětských let. Tento postupný úpadek osobnosti skvěle postihl herec vytrácením sebejistoty, proměnou hlasu, mimiky, gestikulace i pohybu.

Další herci ústřední postavě spíše přihrávají. Markéta Haroková jako Andrého dcera Anne je obětavá až do krajnosti, otcovy chyby a představy opravuje a přitom trpí, zjednává mu stále nové pečovatelky za ty, které stihl urazit nebo napadnout, a vymlouvá mu představu neznámého muže či ženy v bytě. Uklidňuje manžela Pierra ztělesněného Lukášem Melníkem, jenž obtížné soužití nemůže vydržet, i novou pečovatelku se sebeovládáním snášející pacientovy výmysly a protivnosti. Ta se v otcových očích mění v milovanou dceru Lauru Barbory Křupkové, zemřelou při autonehodě. V ústavu se pacientovi profesionálně věnují zdravotník Jáchyma Kučery a ošetřovatelka Magdalény Holcové.

Hra OTEC je sevřená, bez zbytečného slova, soustředěná kolem ústřední postavy, která takřka neopustí jeviště. Její postupnou proměnu z nepříjemného suveréna v politováníhodnou trosku ztělesnil Norbert Lichý s takovým mistrovstvím, tak přesvědčivě a sugestivně, že je to až neuvěřitelné. Režisér Jan Holec spolu s ním a ostatními herci vytvořili nezapomenutelnou inscenaci.